

Fekete István emlékezete

Kunszentmártonban *Idős és ifjú Molnár Andrással beszélget Józsa László*

Ha élne, most töltötte volna be kilencvenedik évét és már húsz éve, hogy eltávozott az élők sorából az állatregényei és természetleírásai révén különösen kedvelt és népszerű író, Fekete István. A kunszentmártoni Városvédő és Városszépítő Egyesület 1989 júniusában leplezte le a tanyai diákothron, az egykori gazdasági iskola homlokzatán a márványtáblát, amely emléket állít az író itt töltött éveinek. Ez a nagy múltú Körös-parti város nem dicsekedhet az irodalomtörténet olyan jeles személyiségeivel, akik itt születtek, itt jártak volna. Még Petőfi is, aki pedig széltében-hosszában beutazta az országot, valami véletlen folytán mindig kifejejtette Kunszentmártont úti céljai sorából. Érthető ezért, hogy a Városvédő Egyesület szívügyének tekinti azok emlékének őrzését, akik Kunszentmártont választották működésük színhelyéül.

Fekete István 1951-től 1953-ig tanárként tevékenykedett a kunszentmártoni halászmesterképző iskolában. Csaknem négy évtized elmúltával nehéz már nyomon követni volt tanítványai sorsát, akik az ország különböző részeiből verődtek össze. De a mai napig hűségesen ápolja az író emlékét a nyolcvanesztendős *idős Molnár András*, aki annak idején a gazdasági iskola gondnoka, hivatalsegége, úgyszólván „mindenese” volt. Fia, *ifjú Molnár András* cserkeszölői otthonában megható gondossággal őrzi a Fekete Istvántól kapott könyveket, az őt ábrázoló fényképeket és egyéb relikviákat. A kettőjükkel folytatott beszélgetés rávilágít Fekete István kunszentmártoni működésének kevésbé ismert részleteire.

• **Hogyan került Fekete István Kunszentmártonba?**

Id. Molnár András: A régi gazdasági iskola megszűnése után különböző tanfolyamok működtek az épületben. Hathetenként váltakoztak a csoportok, termelőszövetkezeti könyvelőket képeztek. Az 1950-es évek elején a Viharsarok Tsz halászmesterképző tanfolyamot indított, melynek Bíró János volt a vezetője. Egyszer értesítés jött Benke Valéria művelődésügyi minisztertől, hogy Fekete István jön ide tanítani Budapestről. Akkor még nem tudtuk, hogy a tanításon kívül írással is foglalkozik. Egyetlen utazótáskával érkezett, a hivatalsegédi lakásban helyeztük el, itt is maradt két éven keresztül.

Ifj. Molnár András: Tizenöt éves diák voltam, a szentesi közgazdasági technikum tanulója, amikor Fekete István idekerült. Szabadidőmet minden hétvégén az ő társaságában töltöttem, Kocsis Pista barátommal együtt lelkesen kísértük a Körös-partra, ahol naphosszat horgászott.

Azt kezdettől fogva tudtam, hogy Pesten mellőzött ember volt, állás nélkül tengődött és barátai juttatták ehhez a szerény, kunszentmártoni hivatalhoz. A halászmesterképző tanfolyam biológiatanárként alkalmazták.

• **Hogyan élt az író azokban a nehéz években?**

Id. M. A.: Szerény volt, hálás és igénytelen. Néhány hétig nálunk kosztolt. Családtagnak tekintették. A feleségem főzte nagyon ízlett neki. Mindent elfogyasztott, ami az asztalra került. Felajánlottam, hogy átalakítom a volt hivatalsegédi lakást, amikor mi a saját házunkba költöztünk. Ennek nagyon örült, mert a napi munka után itt olyan csend és nyugalom honolt, ami legjobban megfelelt az ő írói munkájának. Nyíltszívű, természetes ember volt, senkit nem kezelte „felülről”, pedig látszólag mogorvának mutatkozott. Akkor derült fel az arca, ha gyerekek társaságába került, mert azokat nagyon szerette.

Ifj. M. A.: Zárkózott, kissé befelé forduló embernek ismertem meg, de baráti társaságban és a fiatalok körében hamar feloldódott. Baráti köréhez tartozott dr. Kátai Pál István és dr. Réthelyi Jenő orvos, majd kapcsolatba került olyan személyekkel (bizonyára régi ismerőseivel), akiket az ötvenes évek elején Budapestről kitelepítettek.

• **Milyennek látták Fekete Istvánt, mint pedagógust?**

Id. M. A.: Biológiát tanított. Arra emlékszem, hogy minden órára sok szemléltetőeszközt: kitömött állatokat és madarakat vitt magával. De elmaradhatatlanok voltak a könyvek is.

Ifj. M. A.: A tanfolyam hallgatói Szolnok, Csongrád és Békés megyéből kerültek Kunszentmártonba. Mindnyájan nagyon szerették Fekete Istvánt. Bizonyítja ezt a ragaszkodás, amellyel tanáruk iránt viseltek hosszú évek elteltével is. Nem múlt el karácsony, hogy egy-egy szép halat ne küldött volna valamelyik régi tanítványa. A különböző vidékekről idesereglett, halászmestereknek készülő 15 és 20 év közötti férfiaknak lelkesen magyarázott a halak életmódjáról, a vízi világ titkairól. Órán kívül is szívesen hallgatták költészettel átszótt előadásait tanítványai, akik az iskola udvarán a fűre telepedve figyelték mesterüket.

• **Sejtették-e, hogy a tanár úr egyben hírneves író?**

Id. M. A.: Eleinte csak azt láttuk, hogy ráérő idejében vagy horgászni jár, vagy az íróasztalnál ül. Tele volt mindig az asztala jegyzetekkel. Gondoltuk, hogy mint gazdász, szeret írni a természetéről. Ebbe néha úgy belemerült, hogy még a hajnal is az íróasztal mellett találta. Meg is kérdeztem: „Tanár úr, mikor lesz már este?” Elmosolyodott és azt mondta: „Majd kipótolom a következő éjszakából!”

Ifj. M. A.: Napi munkája végeztével behúzódott kis szobájába, elsötétítette az ablakot, szeretett félhomályban írni. Elejtett szavaiból tudtuk meg, hogy a horgászás számára egyúttal megfigyelési alkalom és anyaggyűjtés az írásműveihez. A hasonló korú fiúkkal – és egyik tanítványával: Csillik Pistával – én is sokat segitettem neki. Hajnalban indultunk a horgászás színhelyére. Örömmel cipeltük a felszerelést, tőle kaptam életemben először különböző méretű horgokat. Útközben énekeltünk, ő is bekapcsolódott, csak akkor állította le, ha a dalolás hangoskodásá fajult. Egyszer 17 kilós harcsát fogott a Körösben. Ebből édesapám pompás halvacsorát remekelt. Ettől kezdve még nagyobb lelkesedéssel gyűjtöttük a tanár úr számára a gilisztát.

Vele tartottunk természetmegfigyelő útjain is. Háromlábú vadászszéke volt, azon ülve figyelte távcsőven keresztül a madarak mozgását. A Péterszögben, a szivattyúháznál talán még ma is megvan a három nyárfa, ahol a gólyák fészkeltek. Itt gyűjtötte össze a Kele, Lutra, Csi című írásművei alapanyagát.

(Ifj. Molnár András leemeli könyvespolcáról féltve őrzött emlékeit, az 1953 karácsonyán kapott dedikált köteteket, végül Fekete István Halászat című könyvét, melyet 1955-ben jelentetett meg a Mezőgazdasági Kiadó. Kéziratát kunszentmártoni működése idején a tanfolyamon tartott előadásainak gondosan megszerkesztett anyagából állította össze. A szakkönyv nyolc részben (a víz, a vizek élete, a hal, a hal tenyésztése, halbetegségek, vizeink mellékági hasznosítása, halfogás, halászszerzők, a hal szállítása) foglalja össze a halászat tudnivalóit.)

• **Miért távozott Fekete István Kunszentmártonból?**

Id. M. A.: 1953-ban a „racionalizálással” megszűnt a tanfolyam. A tanárok szétszéledtek, én az óvónőképzőbe kerültem hivatalsegédnek, ez később gimnázium lett. Úgy emlékszem, Fekete István a fővárosba költözött vissza.

Ifj. M. A.: Lehet, hogy a Nagy Imre-féle kormányprogram kedvezőbb állást biztosított számára. A halászmesterképző tanfolyamot innen Tatára telepítették, ettől kezdve termelőszövetkezeti elnököket képeztek a kunszentmártoni iskolában. Nem tudom biztosan, hogy

Fekete István hova került, talán Zsámbékra, de az tény, hogy 1955-ben Budapestről, a Madártani Intézetből keltezte lapját Kunszentmártonba.

Az ereklyeként őrzött postai levelezőlap ízléses, szinte rajzolt betűkkel telerótt sorai azt bizonyítják, hogy az író évek múltán is tartotta a kapcsolatot egykori munkatársaival:

Bíró János tanf. v. igazgató

Kunszentmárton, Szentesi út 1., Mezőgazd. Szakiskola

Kedves János! Egy telefonüzeneten kívül semmit nem tudok rólatok, pedig érdekelne! Hát mi van? Légy szíves részletesen informálni magadról s az ott lévő holmiktól is. A gondnok elment? Ki őrizi az iskolát? Már háromszor is úgy volt, hogy megyünk, de mindig eltelt a dolog, pedig már szeretném a még ott maradt holmijaimat is hazahozni. Szóval: írj!!

Sziből üdvözlő: Fekete István

Ifj. Molnár András később gyakran felkereste az író budapesti otthonában. Érdekes apróság, hogy Fekete István nem szeretett telefonálni: „Inkább gyere fel!” – mondta ifjú barátjának.

Évtizedek teltek el az író távozása óta. Kunszentmárton polgárai kötelességüknek érzik, hogy ápolják Fekete István emlékét, őrizzék szellemi hagyatékát. Az emléktáblán kívül szó van arról, hogy utcát is neveznek el róla, olyat, amelyik a Körös partjára torkollik.

Természetszeretettel, emberi tartást, egyeneslelkűséget tanulhatunk Fekete Istvántól, akiről a 80 esztendő Molnár Bandi bácsi így nyilatkozott a beszélgetés végéztével: „Nála nagyobb embert nem ismertem!”

HÍREK

dos-patak partján, a Vajdavár nevű magaslat tövében jött létre a község, melynek első birtokosa a Bél nemzetség. Ez kun eredetű törzs, illetve család volt. Utánuk következtek a Tiboldok, az Őrsűr nemzetség felsőborsodi ága, majd ezek lányági leszármazottja, a Darócziak, kik a tatárjárás után a helységről a Nádasi nevet vették fel. Az 1241. április 11-én éjjel Muhinál elszenvedett vereség után IV. Béla király a tatárok elől menekülve, ezen a vidéken is bolyongott, amit az utókor a határban lévő kápolnával jelölt meg.

A községnek ma is működő gyára van. A lemezgyárat a rima-murányvölgyi vasműgyesület, mint az ózdi vasgyár leányvállalatát alapította 1861-ben. Volny József a Rima-Murányi Vasmű Egylet főfelügyelője 1861. október 7-én Ózdon tartott közgyűlésen terjesztette elő javaslatát a nádasi gyár építésére vonatkozóan. Ezen javaslat alapján a közgyűlés elhatározta, hogy felépíti a nádasi lemezgyárat.

A gyár 1864 áprilisában finomvasgyártással kezdte meg üzemét, 1865-1866-ban már teljes üzemmel működött. Ekkor 19 190 mázsa hengerelt vasat és 4140 mázsa lemezt termelt. 1864 áprilisában az igazgatóság Volny főfelügyelő iránti elismerését és köszönetét a következő szavakkal örököltette meg a társulat közgyűlési jegyzőkönyvében: „Ezen napokban általunk meglegedéssel átvizsgált nádasi gyár felállításánál, s összevágó felszerelésénél, midőn Volny József főfelügyelőnek hatásos szakismeretét, kitaró szorgalmát s fáradozását dicsérrel megemlítenék, biztos reményünket fejezzük ki az iránt, hogy ezen gyár felépítésébe és üzemünk jövendelmegteremtésénél háladatos factorul fogja magát bizonyítani. Tudatjuk azt is, hogy az összevágólag működő nádasi gépeket előállító Dauczenberg Iván gépész részére 100 Ft jutalom kifizetését megrendeltük.” (KM)

Borsodnádasi község, melyet 1903 előtt hivatalosan Nádasi néveztek, a határában elterülő nagy kiterjedésű nádasi nevet kapta a nevét. A falu nevében olvasható *d* betű nem más, mint helynévképző. A borsod-gömöri határhegyeken, a Hó-